

BRUSSELS PHILHARMONIC

DVORÁK
STABAT
MATER

TIMELESS MUSIC ABOUT
GRIEF AND HEALING

BRUSSELS PHILHARMONIC

PRESENTS **A BUCKET LIST PRODUCTION**

CONDUCTOR **KAZUSHI ONO** CONCERTMASTER **OTTO DEROLEZ**

WITH **VLAAMS RADIOKOOR & OCTOPUS**

SOPRANO **ILSE EERENS** ALTO **ESTELLE DEFALQUE**

TENOR **FABIO TRÜMPY** BASS **ANDREW FOSTER-WILLIAMS**

TICKETS: **BRUSSELSPHILHARMONIC.BE**

WITH THE SUPPORT OF BESIDE TAX SHELTER AND THE BELGIAN TAX SHELTER

Vlaanderen
vlaanderen.be

flagey

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN - ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN

**STABAT MATER DOLOROSA
IUXTA CRUCEM LACRIMOSA
DUM PENDEBAT FILIUS**

**DE DIEPBEDROEFDE MOEDER
STOND WENEND BIJ HET KRUIS
DAAR WAAR HAAR ZON GEKRUISIGD HING**

JOUW CONCERTAVOND

19:00 PIANO BAR HAL live muziek door Denis Djian

19:30 INLEIDING FOYER 2

Sander De Keere & Kazushi Ono (EN)

19:30 LEZING STUDIO 2

Rouwen in Latijn: 'Stabat Mater dolorosa' met Prof. Wim Verbaal (EN)

20:15 CONCERT STUDIO 4 (zonder pauze > 21:45)

ANTONÍN DVOŘÁK

Stabat Mater, op. 58 (1876-1877)

I. Quartetto, Coro. Andante con moto

(Stabat Mater dolorosa)

II. Quartetto. Andante sostenuto

(Quis est homo, qui non fleret)

III. Coro. Andante con moto

(Eja, Mater, fons amoris)

IV. Basso solo, Coro. Largo

(Fac, ut ardeat cor meum)

V. Coro. Andante con moto, quasi allegretto

(Tui nati vulnerati)

VI. Tenore solo, Coro. Andante con moto

(Fac me vere tecum flere)

VII. Coro. Largo

(Virgo virginum praeclara)

VIII. Duo. Larghetto

(Fac, ut portem Christi mortem)

IX. Alto solo. Andante maestoso

(Inflammatum et accensum)

X. Quartetto, Coro. Andante con moto

(Quando corpus morietur)

solisten: Ilse Eerens (sopraan), Estelle Defalque (alt),

Fabio Trümpy (tenor), Andrew Foster-Williams (bas)

21:45 BRUPHIL CAFE STUDIO 2

Aftertalk met Jasper Croonen & Kazushi Ono (EN)

21:45 PIANO BAR HAL live muziek door Denis Djian

TOELICHTING

Weinig beelden grijpen meer naar de keel dan die van een ouder die treurt om een overleden kind. Geen wonder dus dat het dertiende-eeuwse *Stabat Mater dolorosa*, over de treurende Maria bij de kruisdood van haar zoon Jezus, één van de meest geciteerde gedichten uit de muziekgeschiedenis is.

Over het auteurschap van het gedicht heerst enige twijfel - naast monnik Jacopone da Todi worden ook de pausen Innocentius III, Gregorius en Johannes XII, de heilige Bonaventura, Bernardus van Clairveaux en zelfs de Engelse monnik John Pecham genoemd als mogelijke auteurs - maar vast staat dat de tekst neergeschreven is in franciscaanse kringen. Daarvan getuigen onder andere de parallellen met de mystieke leer van Franciscus van Assisi. Het *Stabat Mater*, dat uit twintig strofen van drie regels bestaat, is opgezet in het rijmschema AAB CCB, een praktijk die in de middeleeuwen vaak gebruikt werd om gregoriaanse hymnes te memoriseren. De eerste verzen beschrijven het lijden van Maria vanuit het standpunt van de gelovige als getuige, en vanaf de vijfde vers richt die gelovige zich al biddend tot Maria, in de hoop dat zijn ziel na zijn dood verenigd zal worden met die van Christus.

Oorspronkelijk diende het *Stabat Mater* als persoonlijke inspiratie bij het gebed en werd het ook ingezet als processiegezing tijdens boetetochten. Pas in de vijftiende eeuw werd de tekst opgenomen in de officiële liturgie als tussenzang in de dodenmis en tijdens de vrijdagdienst na Palmzondag, tot het Concilie van Trente de uitvoering ervan in de liturgie verbood omdat het te profaan van opzet was.

Daarna duurde het zo'n tweehonderd jaar voor het Stabat Mater opnieuw deel uit mocht maken van het standaardrepertoire van de Rooms-katholieke kerk, als contemplatie tijdens de vastenperiode of tijdens het feest van de Zeven Smarten van Maria op 15 september.

Het dramatische verhaal en universele thema zetten meer dan vierhonderd componisten aan om het gedicht op muziek te zetten, van Josquin des Prez tot Arvo Pärt. Van al deze versies is die van Antonín Dvořák (1841-1904) zonder twijfel één van de meest persoonlijke - en misschien net daarom meest ontroerende - muzikale versies van het gedicht.

EEN PERSOONLIJK DRAMA

Het Stabat Mater, op. 58 van Dvořák komt voort uit een dramatische gebeurtenis die de Tsjechische componist overkwam net toen zijn carrière in een stroomversnelling zat: in september 1875 zou hij opnieuw vader worden, maar amper twee dagen na de geboorte overleed zijn pasgeboren dochter Josefa. Als diepgelovig man zocht Dvořák zijn toevlucht in het componeren van een Stabat Mater. Tussen februari en mei 1876 werkte hij aan een eerste versie voor soli, koor en piano. Nog voor hij de kans kreeg om het werk - tussen andere opdrachten door - uit te breiden tot een tiendelige compositie en ze van een orkestratie te voorzien, sloeg het noodlot opnieuw toe: zijn elf maanden oude dochter Ruzena stierf bij een huiselijk ongeluk, en nog geen maand later overleed ook zijn driejarige zoon Otakar na een pokkeninfectie. Om het verlies te verwerken stortte Dvořák zich opnieuw op zijn Stabat Mater. Hij voltooide het nog datzelfde jaar, op 13 november 1877, en de première in Praag op 23 december 1880 was een onmiddellijk succes.

Ondanks de tragische aanleiding is Dvořák's Stabat Mater alles behalve een somber werk. Doorheen de tien delen weet Dvořák de stemming van wanhoop om te buigen naar een van hoop en vertrouwen. In plaats van de tien verzen eenvoudigweg op muziek te zetten, maakt Dvořák zijn eigen verdeling en combinatie in functie van de expressie. Zo laat hij in de opening twee volledige verzen klinken, op andere momenten zelfs drie, en waar nodig herhaalt hij de belangrijkste zinnen. Op die manier creëert hij een muzikale tocht die de luisteraar doorheen de verschillende stadia van zijn eigen rouwproces loodst. De focus ligt niet op de tekst of zijn compositorische kunnen, maar wel op zijn persoonlijke verwerking van het verlies en de emoties die daarmee gepaard gaan - van een onmetelijk verdriet over aanvaarding, tot geloof in een nieuwe toekomst. Het maakt van dit Stabat Mater een intens en aangrijpend, maar tegelijk ook helend werk.

De introductie is één lange klaagzang waarin het orkest dramatisch inzet en het koor en de solisten verderop overnemen met de beroemde openingsregels. Pas aan het einde van het eerste deel klaart de hemel even op en gaat de muziek zachtjes over in een majeur toonaard. Vanaf het vierde deel portretteert Dvořák een biddende christen die gevangen zit in zijn verdriet en verlangt naar de vereniging met Christus. Die verlossing komt er in de slotvers: terwijl het orkest zwijgt, barst het koor a capella uit in een krachtige lofzang. In het besluitende Amen komt het orkest er opnieuw bij voor één van de indrukwekkendste geloofsverklaringen ooit in de muziekgeschiedenis.

Toelichting door Aurélie Walschaert

KAZUSHI ONO, muziekdirecteur

www.kazushiono.com

Sinds het seizoen 2022/23 is Kazushi Ono muziekdirecteur van Brussels Philharmonic. De muzikale persoonlijkheid van Ono is een mix van de cultuur uit zijn geboorteland Japan en de Europese invloeden die hij als student in zich opnam. In zijn werk komen beide invloeden aan het oppervlak en combineert hij stijlen en vormen, van barok tot nieuw bestelde werken, en van orkest- tot operamuziek. Hij ging al aan de slag in operahuizen en concertzalen in alle hoeken van de wereld. Onlangs nam hij de fakkel over als chef-dirigent van Brussels Philharmonic, terwijl hij diezelfde functie ook bekleedt bij het Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra (TMSO) en als artistiek directeur actief is bij het New National Theatre Tokyo.

ILSE EERENS, sopraan

www.ilse-eerens.com

De Belgische Ilse Eerens heeft een indrukwekkend palmares in het barokke en classicistische repertoire. In die context is ze op verschillende internationaal gerenommeerde podia te vinden waaronder de Munt, Salzburger Festspiele, Royal Opera House en Theater an der Wien. Ze werkte eerder al samen met orkesten zoals Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Brussels Philharmonic en Orchestre National de Radio France, en deelde reeds het podium met dirigenten waaronder Yannick Nézet-Séguin, Jaap Van Zweden en Kazushi Ono. Haar prestaties werden meermaals bekroond met onder meer de Arleen Auger-prijs in de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch, en de derde laureaatspositie in de ARD-Musikwettbewerb.

ESTELLE DEFALQUE, alt

Estelle Defalque begon op zesjarige leeftijd met zanglessen en sloot zich al snel aan bij het Chœur de Jeunes de la Monnaie. Later werd ze lid van de MM Academie; aanvankelijk als koorzangeres en daarna als soliste. Op 22-jarige leeftijd won ze de eerste prijs in de jeugdcategorie van de XIe Concours Lyrique International Bell'Arte. Defalque ving haar studies aan in België, waarop ze zich verrijkt met studies aan het Conservatoire de la Ville de Luxembourg. Momenteel studeert ze aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen, waar ze een master Lied en Concert afrondt. Ze is tenslotte ook lid van van Chœur de Chambre de Namur en werkt als freelance zangeres bij de Munt en de Opéra Royal de Wallonie.

FABIO TRÜMPY, tenor

De Zwitserse tenor Fabio Trümpy volgde les bij Margreet Honig, en ving daaropvolgend zijn opleiding bij de Opera Studio te Nederland aan. Gepokt en gemazeld in het operarepertoire van de zeventiende en achttiende eeuw, is hij ontvanger van de Prix des Amis du Festival d'Art Lyrique in Aix-en-Provence en voormalig lid van het Opernhaus Zürich. Tot recente hoogtepunten tellen verschijningen met de Opéra de Dijon, in het Bolsjojtheater te Moskou en in de Staatsoper Hamburg. Eerder werkte Trümpy samen met onder meer het Gulbenkian Orchestra en het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks.

ANDREW FOSTER-WILLIAMS, **bas**

Bas-bariton Andrew Foster-Williams is een veelzijdig artiest en betreedt het podium met het brengen van een breed repertoire. Zijn carrière leidde al tot samenwerkingen met dirigenten zoals Yannick Nézet-Séguin, Alain Altinoglu en Edo de Waart, verder verscheen hij al op podia zoals Theater an der Wien, Philharmonie de Paris en La Monnaie. Foster-Williams' talent leidde tenslotte tot samenwerkingen met internationaal gerenommeerde orkesten waaronder Salzburg Mozarteum, Hong Kong Philharmonic en het Koninklijk Concertgebouworkest.

VLAAMS RADIOKOOR

www.vlaamsradiokoor.be

Het Vlaams Radiokoor werd in 1937 als professioneel kamerkoor opgericht door de toenmalige openbare omroep (NIR). Vandaag is het Vlaams Radiokoor een referentie voor vocale muziek in Vlaanderen en Europa, en wordt het zowel in binnen- als in buitenland tot de top gerekend.

De jonge Belgische dirigent Bart Van Reyn is de muzikdirecteur van het Radiokoor. De gedeelde passie voor barok en hedendaags repertoire, het geloof in de stem als ultieme vertolker van onze emoties, en het streven om ons vocaal erfgoed toegankelijk te maken voor zangers en publiek zijn wat ensemble en dirigent verbindt.

Het Vlaams Radiokoor is een instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

OCTOPUS SYMFONISCH KOOR

www.octopusensembles.be

Octopus is een veelzijdig ensemble dat naar buiten treedt in wisselende bezettingen van 24 tot 100 zangers onder de vorm van het Octopus Kamerkoor en het Octopus Symfonisch Koor. Octopus werkt sinds de oprichting door dirigent Bart Van Reyn op projectbasis, en wist op korte tijd een bevoorrechte positie in Vlaanderen te veroveren. Het ensemble bestaat uit een mix van gedreven semi-professionele en professionele zangers, en biedt conservatoriumstudenten zang een brug naar een professionele carrière.

BRUSSELS PHILHARMONIC

www.brusselsphilharmonic.be

“De wereld heeft symfonische muziek nodig. En symfonische muziek heeft de wereld nodig.”

Dat is de overtuiging van Brussels Philharmonic. Als symfonisch orkest, opgericht in 1935 onder de vleugels van de Belgische openbare omroep, zit het in ons DNA om de symfonische wereld maximaal te ontsluiten. Door te vernieuwen met respect voor het waardevol verleden houden we symfonische muziek van gisteren, vandaag én morgen relevant en inspirerend - voor onszelf en de hele samenleving. Dat doen we vanuit de historische Studio 4 van Flagey in Brussel, samen met muziekdirecteur Kazushi Ono: hij deelt onze open en avontuurlijke geest en het rotsvast geloof in de noodzakelijke kruisbestuiving tussen kunst, het leven en de maatschappij.

Brussels Philharmonic is een instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

MUSICI

DIRIGENT

Kazushi Ono

SOLIST

Vlaams Radiokoor, koor

Octopus Symfonisch Koor, koor

Ilse Eerens, sopraan

Fabio Trümpy, tenor

Andrew Foster-Williams, bas

Estelle Defalque, alt

CONCERTMEESTER

Otto Derolez

VIOOL 1

Nadja Nevolovitsch ⁽¹⁾, Bart Lemmens ⁽²⁾,

Olivia Bergeot, Annelies Broeckhoven,

Cristina Constantinescu, Francisco Dourthé

Orrego, Christophe Pochet, Justine Rigutto,

Kristina Rimkeviciute, Elizaveta Rybentseva,

Anton Skakun, Alissa Vaitsner, Gillis Veldeman

VIOOL 2

Mari Hagiwara ⁽¹⁾, Samuel Nemtanu ⁽¹⁾,

Caroline Chardonnet, Alexis Delporte,

Aline Janeczek, Mireille Kovac, Eléonore

Malaboeuf, Sayoko Mundy, Eline Pauwels,

Julien Poli, Bram Van Eenoo

ALTVIOOL

Mihai Cocea ⁽¹⁾, Griet François ⁽²⁾, Philippe

Allard, José-Miguel Almeida Freitas, Marina

Barskaya, Hélène Koerver, Agnieszka

Kosakowska, Barbara Peynsaert, Stephan

Uelpenich, Patricia Van Reusel

CELLO

Kristaps Bergs ⁽¹⁾, Karel Steylaerts ⁽¹⁾,

Barbara Gerarts, Julius Himmler, Inés Iglesias Walch, Sophie Jomard, Maria Palazon, Elke Wynants

CONTRABAS

Jan Buysschaert ⁽¹⁾, Luzia Correia Rendeiro Vieira, Thomas Fiorini, Daniele Giampaolo, Simon Luce

FLUIT

Wouter Van den Eynde ⁽¹⁾, Sarah Miller

HOBO

Maarten Wijnen ⁽¹⁾, Emily Ross

KLARINET

Anne Boeykens ⁽¹⁾, Danny Corstjens ⁽²⁾

FAGOT

Marceau Lefèvre ⁽¹⁾, Alexander Kuksa

HOORN

**Hans van der Zanden ⁽¹⁾, Mieke Ailliet ⁽²⁾,
Claudia Rigoni, Luc van den Hove**

TROMPET

Ward Hoornaert ⁽¹⁾, Luc Sirjacques

TROMBONE

**Guido Liveyns ⁽¹⁾, William Foster ⁽²⁾,
Tim Van Medegael ⁽²⁾**

TUBA

Jean Xhonneux ⁽¹⁾

PAUKEN

Gert François ⁽¹⁾

ORGEL

Dieter Van Handenhoven ⁽²⁾

VLAAMS RADIOKOOR

SOPRAAN

Annelies Brants, Sylvia De Pauw, Karen Lemaire, Evi Roelants, Charlotte Schoeters, Barbara Somers, Sarah Van Mol, Lidwien van Winckel

ALT

Helen Cassano, María Gil Munoz, Eva Goudie-Falckenbach, Estelle Lefort, Lieve Mertens, Anna Nuytten, Sandra Paelinck, Noëlle Schepens

TENOR

William Branston, Gunter Claessens, Lars Corijn, Paul Foubert, Ivan Goossens, Etienne Hekkers, Paul Schils, Roel Willems

BAS

Conor Biggs, Jean Manuel Candenot, Vincent De Soomer, François Heraud, Marc Meersman, Paul Mertens, Andrés Soler Castano, Jan Van der Crabben

(1) aanvoerder

(2) solist

I. Quartetto, Coro. Andante con moto
Stabat Mater dolorosa
luxta crucem lacrimosa
Dum pendebat Filius.

Cuius animam gementem
Contristatam et dolentem
Pertransivit gladius.

O quam tristis et afflicta
Fuit illa benedicta
Mater unigeniti!

Quae maerebat et dolebat
Pia Mater, cum videbat
Nati poenas inclyti.

De diepbedroefde Moeder
Stond wenend bij het kruis,
Terwijl haar Zoon daar hing.

Haar klagende ziel,
Medelijdend en vol smart,
Werd als door een zwaard doorstoken.

O hoe bedroefd en aangedaan
Was die gezegende
Moeder van de Enig-geborene!

Die rouwde en treurde,
En beefde terwijl zij zag
De foltering van haar glorieuze zoon.

II. Quartetto. Andante sostenuto
Quis est homo qui non fleret,
Christi Matrem si videret
In tanto supplicio?

Quis non posset contristari
Christi Matrem contemplari
Dolentem cum Filio?

Pro peccatis suae gentis
Vidit Iesum in tormentis
Et flagellis subditum.

Vidit suum dulcem Natum
Moriendo, desolatum
Dum emittit spiritum.
Welk mens zou niet huilen
Bij het zien van Christus' Moeder
In zo'n marteling?

Wie zou niet mede lijden
Bij het aanschouwen van de vrome
Moeder
Lijdend samen met haar Zoon?

Voor de zonden van zijn volk
Zag zij Jezus bij de folteringen
En een geseling ondergaan.

Zag zij haar geliefde zoon
Sterven in eenzaamheid
Toen hij de geest gaf.

III. Coro. Andante con moto
Eia Mater, fons amoris
Me sentire vim doloris
Fac, ut tecum lugeam.

Ach Moeder, bron van liefde
Laat mij de kracht van het verdriet voelen
Opdat ik met U treuren kan.

IV. Basso solo, Coro. Largo
Fac, ut ardeat cor meum
In amando Christum Deum
Ut sibi complaceam.

Sancta Mater, istud agas
Crucifixi fige plagas
Cordi meo valide.

Maak dat mijn hart gaat branden
Bij het houden van Christus de Heer,
Opdat ik Hem behage.

Heilige Moeder, zorg ervoor,
Grif de wonden van de gekruisigde
Diep in mijn hart.

**V. Coro. Andante con moto, quasi
allegretto**

**Tui Nati vulnerati
Tam dignati pro me pati
Poenas mecum divide.**

Van uw gewonde zoon
Die zich verwaardigde zo voor mij te
lijden,
Deel met mij zijn pijnen.

**VI. Tenore solo, Coro. Andante con moto
Fac me vere tecum flere
Crucifixo condolere
Donec ego vixero.**

**luxta crucem tecum stare
Te libenter sociare
In planctu desidero.**

Laat mij oprecht met u wenen
De gekruisigde beklagen
Zolang ik leef.

Met U bij het kruis staan
En gretig te delen
In uw klagen wil ik.

**VII. Coro. Largo
Virgo virginum praeclara
Mihi iam non sis amara
Fac me tecum plangere.**

Uitverkoren Maagd der Maagden
Moge U voor mij niet meer verbitterd zijn
Laat mij met U klagen.

VIII. Duo. Larghetto

Fac, ut portem Christi mortem
Passionis fac consortem
Et plagas recolere.

Fac me plagis vulnerari
Cruce hac inebriari
Ob amorem Filii.

Laat mij dragen Christus' dood
En het lot van zijn lijden
En zijn wonden gedenken.

Laat zijn wonden mij wonden,
Het kruis mij in een roes brengen
Wegens liefde voor de Zoon.

IX. Alto solo. Andante maestoso
Inflammatus et accensus
Per te, Virgo, sim defensus
In die iudicii.

Fac me Cruce custodiri
Morte Christi praemuniri
Confoveri gratia.

In vlam gezet en aangestoken,
Door U, Maagd, moge ik verdedigd
worden
Op de dag des oordeels.

Laat het kruis mij beschermen
Christus' dood mij wapenen
En mij met Genade vervullen.

X. Quartetto, Coro. Andante con moto
Quando corpus morietur

Fac, ut animae donetur
Paradisi gloria. Amen.

Als mijn lichaam sterft
Maak dat mijn ziel gegeven wordt
De glorie van het Paradijs! Amen.